

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників підвищення
кваліфікації «Фундамент успіху: сучасна початкова освіта»

Розробник(и): ГО «ПУХ ОСВІТА», ЄДРПОУ 43807082

Рецензент(и): директор ГО "ПУХ ОСВІТА" Данєва А. О.

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми - Актуальність програми зумовлена необхідністю формування базових навичок читання, письма та математичної грамотності через гру.

Цільова група: Вчителі початкових класів, вихователі ГПД та методисти.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06-1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми - Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації - Розвиток професійних компетентностей вчителів початкової школи.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Вивчення методик інтегрованого навчання
- Опанування інструментів оцінювання досягнень молодших школярів
- Співпраця з батьками в умовах НУШ

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- педагогічна
- психологічна
- методична

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Вчителі зможуть створювати захопливе навчальне середовище та забезпечувати м'яку

адаптацію дітей до школи.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проектній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Цифрові ресурси для організації співпраці молодших школярів в інтегрованому курсі "Я досліджую світ"	1	1-29	2-30
2	Використання Web 2.0 у формуванні навичок 21 століття у дітей початкової школи	1	1-29	2-30
3	Як навчати цікаво: методи креативного педагога	1	1-29	2-30
4	Як пробудити в дітях допитливість	1	1-29	2-30
5	Використання Web 2.0 у формуванні навичок 21 століття у дітей початкової школи	1	1-29	2-30
6	Мнемотехніка: методи запам'ятовування.	1	1-29	2-30
7	Платформи Class Dojo, Padlet та Quiz Whizzer для учнів початкової школи.	1	1-29	2-30
8	Критичне мислення. Практичне застосування 'Графічних організаторів' у молодшій школі.	1	1-29	2-30
9	НУШ: інструменти гейміфікації освітнього процесу	1	1-29	2-30
10	Партнерська взаємодія у системі учитель-батьки-учні. Медіаграмотність у початковій школі.	1	1-29	2-30
11	Сервіси для створення інтерактивних навчальних матеріалів.	1	1-29	2-30
12	Цифрові ресурси для вчителів початкових класів	1	1-29	2-30
13	Інтерактивне навчання дітей початкової школи основам здоров'я. Міжнародний проєкт «Супергерої FAST».	1	1-29	2-30
14	Казкотерапія як спосіб навчання. НУШ.	1	1-29	2-30
15	Компетентнісний підхід на уроках. Проектна діяльність.	1	1-29	2-30
16	Прийоми формувального оцінювання у навчанні молодшої школи.	1	1-29	2-30
17	Використання методів активного слухання на уроці. Розвиток уважності.	1	1-29	2-30
18	Використання театралізації на уроці та у виховній роботі	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
19	Формування читацької компетентності учнів початкових класів	1	1-29	2-30
20	Використання інфографіки в освітньому процесі	1	1-29	2-30
21	Використання QR кодів в освітньому процесі. Цифрова компетентність педагога	1	1-29	2-30
22	Педагогічна компетентність. Встановлення успішного діалогу з учнями.	1	1-29	2-30
23	Як аналізувати та розуміти учня по почерку. Специфіка ознак почерку.	1	1-29	2-30
24	Корисні та ефективні уроки. Як побудувати роботу в класі та як дотримуватися дисципліни	1	1-29	2-30
25	Розвиток цифрових навичок педагога. Створення контенту для цікавого уроку.	1	1-29	2-30
26	Духовно-моральне виховання дітей за Концепцією національно-патріотичного виховання в Україні	1	1-29	2-30
27	Вихователь ГПД. Підвищення кваліфікації	1	1-29	2-30
28	Освітнє середовище НУШ: зв'язок між початковою та середньою ланкою освіти.	1	1-29	2-30
29	Сервіси для онлайн мандрівок та дослідження світу	1	1-29	2-30
30	'Від тексту до букви' - надихаюча початкова школа без стресу. НУШ.	1	1-29	2-30
31	Формування креативної особистості учнів початкової школи. 'М'які' навички та активні методи навчання	1	1-29	2-30
32	Трансформуємо освіту через творчість: як зробити уроки цікавими за допомогою лайфхаків.	1	1-29	2-30
33	Розкриття потенціалу розуму: методи ефективного запам'ятовування.	1	1-29	2-30
34	Покращення досвіду навчання: організація якісного освітнього процесу за допомогою Google.	1	1-29	2-30
35	Статеве виховання. Інформаційно-просвітницька робота для педагогічних працівників початкової школи.	1	1-29	2-30
36	Інтелектуальний й особистісний розвиток учнів початкової школи через медіаігри. Розвиток комунікативних та творчих здібностей дітей.	1	1-29	2-30
37	Безпечне освітнє середовище. Охорона праці в навчальному закладі	1	1-29	2-30
38	Фінансова грамотність, як один з викликів сьогодення.	1	1-29	2-30
39	Зміцнення ментального здоров'я вчителя початкових класів. Психологічна самопоміага.	1	1-29	2-30
40	Тематичне навчання у початковій школі - діяльнісний підхід у НУШ	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
41	Тематичне навчання у НУШ: як перетворити уроки на цікаві життєві проекти.	1	1-29	2-30
42	Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів	1	1-29	2-30
43	Уроки серця: формування емоційної грамотності через гру, спілкування і співпереживання	1	1-29	2-30
44	Статеворольове виховання учнів початкової школи	1	1-29	2-30
45	Роль учителя у формуванні гендерної ідентичності дитини: м'яко, коректно, професійно.	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Цифрові ресурси для організації співпраці молодших школярів в інтегрованому курсі “Я досліджую світ”

Ключові питання теми: Дистанційне навчання змусило педагогів шукати цифрові ресурси для організації освітнього процесу. Ключовою ідеєю інтегрованого курсу ‘Я досліджую світ’ є співпраця. Які цифрові ресурси можна застосувати для організації спільної діяльності учнівської спільноти чи груп? Ознайомимось з прикладами таких цифрових ресурсів.

Тема 2. Використання Web 2.0 у формуванні навичок 21 століття у дітей початкової школи

Ключові питання теми: НУШ потребує підготовки дітей початкової школи до викликів реального життя та формування навичок, необхідних успішній людині 21 століття. На нашому тренінгу ми розглянемо різні засоби Web 2.0, які можна використати у початковій школі для досягнення цієї мети. Ви отримаєте готову підбірку засобів Web 2.0 та ідеї їх впровадження, а також чек-ліст для оцінки засобів Web 2.0, які ви пропонуєте дітям.

Тема 3. Як навчати цікаво: методи креативного педагога

Ключові питання теми: Як зацікавити сучасну дитину з кліповим мисленням? Звичайно, опановуючи сторітелінг. Отримання практичних знань і навичок, чітких алгоритмів роботи, що дають змогу створення цікавих навчальних історій.

Тема 4. Як пробудити в дітях допитливість

Ключові питання теми: Тренінг: Під час уроків з використанням інноваційних технологій працюють всі учні, навіть ті, які не проявляють активності на звичайних уроках. Важливо враховувати ще й той факт, нетрадиційні уроки впливають на вироблення в учнів якостей, яких потребує сучасне життя. Кожний учень розкриває свої здібності і водночас відчувається комфортно на уроці, переживаючи ситуацію успіху. Конференція: Саме розвиток мовлення неабияк сприяє покращенню усіх розумових процесів, пам'яті, уважності, уяві та фантазії. А коли, завдяки сучасним ігровим методикам, цей процес відбувається легко і невимушено, ефективність навчання зростає в рази.

Тема 5. Використання Web 2.0 у формуванні навичок 21 століття у дітей початкової школи

Ключові питання теми: НУШ потребує підготовки дітей початкової школи до викликів реального життя та формування навичок, необхідних

успішній людині 21 століття. На нашому тренінгу ми розглянемо різні засоби Web 2.0, які можна використати у початковій школі для досягнення цієї мети. Ви отримаєте готову підбірку засобів Web 2.0 та ідеї їх впровадження, а також чек-ліст для оцінки засобів Web 2.0, які ви пропонуєте дітям.

Тема 6. Мнемотехніка: методи запам'ятовування.

Ключові питання теми: 1. Поняття 'пам'ять', 'мнемотехніка'. Процеси пам'яті. 2. Методи запам'ятовування текстової інформації 3. Вправи для переключення уваги 4. Рефлексія

Тема 7. Платформи Class Dojo, Padlet та Quiz Whizzer для учнів початкової школи.

Ключові питання теми: Реагуючи на виклики сучасності, вчителю початкових класів необхідно не тільки забезпечувати якісне дистанційне/змішане навчання, а і підтримувати зацікавленість у ньому, мотивувати та шукати цікаві і відповідні віковим особливостям ресурси. Представлений досвід допоможе зорієнтуватися у деяких із них, опише ефективні інструменти та допоможе урізноманітнити діяльність як на дистанційних заняттях, так і в класі.

Тема 8. Критичне мислення. Практичне застосування 'Графічних організаторів' у молодшій школі.

Ключові питання теми: НУШ пропагує розвиток критичного мислення. Важливою складовою критичного мислення є вміння структурувати, аналізувати, узагальнювати. Саме графічні організатори сприяють розвитку цих навиків.

Тема 9. НУШ: інструменти гейміфікації освітнього процесу

Ключові питання теми: Що таке гейміфікація Технології гейміфікації освітнього процесу Інструменти гейміфікації освітнього процесу

Тема 10. Партнерська взаємодія у системі учитель-батьки-учні. Медіаграмотність у початковій школі.

Ключові питання теми: Програма побудована за такими розділами: Інформаційна грамотність; Цифровий етикет; Навички створення якісних медіапродуктів; Кібербулінг та толерантне спілкування у віртуальному світі; Принципи академічної доброчесності з колиски. Є методичні розробки готові до впровадження учителями. Програма апробована на прикладі реалізації грантового проекту 'Медіапазли' у тріаді НУШ 'учитель-батьки-учень'.

Тема 11. Сервіси для створення інтерактивних навчальних матеріалів.

Ключові питання теми: Ознайомлення з основними безкоштовними сервісами для розробки інтерактивних навчальних матеріалів

Тема 12. Цифрові ресурси для вчителів початкових класів

Ключові питання теми: Проект «Супергерої FAST» створений для сприяння важливій взаємодії між дітьми та їхніми дідусями і бабусями, а також для надання усій сім'ї таких знань, які одного дня можуть урятувати життя. Мета кампанії «Супергерої FAST 103» полягає у тому, щоб донести до широкого загалу інформацію про ознаки та симптоми інсульту, а також про те, що робити у випадку інсульту. «Супергерої FAST» не закликає рекомендувати, призначати, купувати, постачати, продавати або застосовувати жодні конкретні медичні препарати або пристрої. Педагоги ознайомляться із сайтом проекту, дізнаються як зареєструватися, отримують інформацію з досвіду впровадження проекту.

Тема 13. Інтерактивне навчання дітей початкової школи основам

здоров'я. Міжнародний проєкт «Супергерої FAST».

Ключові питання теми: «Супергерої FAST» — це інтерактивна навчальна програма підвищення обізнаності про симптоми інсульту та номер виклику швидкої, орієнтована на дітей 5–9 років. Програма розроблена Факультетом освітньої та соціальної політики Університету Македонії Греція за підтримки міжнародної організації Angels Initiative. В 2021 році програма реалізується у 20 країнах світу. Навесні в Україні до неї приєдналось більше 600 вчителів, та реєстрація продовжиться восени. <https://ua-uk.fastheroes.com/>

Тема 14. Казкотерапія як спосіб навчання. НУШ.

Ключові питання теми: Написати за тренінгове заняття свою особисту казку

Тема 15. Компетентнісний підхід на уроках. Проектна діяльність.

Ключові питання теми: Навчання як передача знань давно є неактуальним. Сьогодні на часі розвиток компетентностей учнів. Тож метою роботою ЦПРПП має бути підтримка освітніх закладів, пропозиції цікавих та актуальних проєктів, їх супровід. Запропоную конкретні кейси, які реалізуються в навчальних закладах Львова

Тема 16. Прийоми формульовального оцінювання у навчанні молодшої школи.

Ключові питання теми: - Формульовальне оцінювання - Нормативно-правова база організації формульовального оцінювання - Прийоми формульовального оцінювання для дітей початкової школи

Тема 17. Використання методів активного слухання на уроці. Розвиток уважності.

Ключові питання теми: Більшість шкільних проблем у сучасної дитини пов'язана із відсутністю навичок уважного слухання, у вчителя - з браком уміння активного слухання. Застосування методів активного слухання допоможе зробити урок більш продуктивним, а навчання - приємнішим.

Тема 18. Використання театралізації на уроці та у виховній роботі

Ключові питання теми: Сучасні шкільні програми все більше орієнтовані на інтеграцію знань із різних дисциплін у цілісний освітній контент. Суголосно цій тенденції є залучення до освітянських практик кращих напрацювань із галузі театрального мистецтва. Привнесення до методичного арсеналу вчителів інструментів театральної педагогіки - це продуктивний шлях до формування емоційного інтелекту дітей, емпатійного ставлення до змісту освіти. Виховні заходи з елементами театралізації залишаються у довготривалій пам'яті і значно покращують емоційний мікроклімат у колективі.

Тема 19. Формування читацької компетентності учнів початкових класів

Ключові питання теми: 'Читання з розумінням' - це наскрізне вміння, яке є складником усіх ключових компетентностей. Тому вчителю початкових класів треба насамперед приділити достатньо уваги формуванню читацької компетентності. Під час тренінгу вчителі дізнаються якими засобами можна забезпечити розвиток і читацької компетентності як предметної компетенції, і читання з розумінням як наскрізного вміння, і становлення читацької грамотності.

Тема 20. Використання інфографіки в освітньому процесі

Ключові питання теми: Онлайн сервіси. Методика використання

Тема 21. Використання QR кодів в освітньому процесі. Цифрова

компетентність педагога

Ключові питання теми: Поняття QR коду Створення QR коду Приклади застосування QR кодів в освітньому процесі

Тема 22. Педагогічна компетентність. Встановлення успішного діалогу з учнями.

Ключові питання теми: Проблеми не-слухання дітьми вчителів а вчителями дітей, відсутність культури слухання та сприйняття висловленого, говоріння 'на різних мовах' є суттєвими недоліками сучасного освітнього середовища. В умовах НУШ і школи взагалі вона може бути подолана через, поперше, її усвідомлення, по-друге, завдяки основним прийомам та навичкам уважного слухання та ведення діалогу.

Тема 23. Як аналізувати та розуміти учня по почерку. Специфіка ознак почерку.

Ключові питання теми: У сучасному суспільстві все більше матеріалів друкуються за допомогою клавіатури, і все менше люди пишуть від руки. Проте, написання саме від руки є важливим фактором тренування дрібної моторики, що позитивно впливає на розвиток мозоку і формування індивідуально-психологічних, у тому числі і інтелектуальних якостей дитини. Під час нашої лекції її учасники в доступній формі будуть ознайомлені із особливостями формування навички письма у дітей та підлітків, проблем 'поганого' почерку та шляхів його виправлення, окремих ознак почерку, що можуть свідчити про наявність тих, чи інших психофізіологічних проблем.

Тема 24. Корисні та ефективні уроки. Як побудувати роботу в класі та як дотримуватися дисципліни

Ключові питання теми: Сучасні уроки англійської мови - це цікаві, корисні та ефективні уроки. Ми розберемо безліч сайтів для інтерактивних занять, як побудувати роботу в класі та як дотримуватися дисципліни

Тема 25. Розвиток цифрових навичок педагога. Створення контенту для цікавого уроку.

Ключові питання теми: Педагогіка в цифровій ері потребує так само змін до педагогіки. Тому освоювання монтажу відео це один з важливих елементів розвитку

Тема 26. Духовно-моральне виховання дітей за Концепцією національно-патріотичного виховання в Україні

Ключові питання теми: сутність духовно-моральних концептів через призму Концепції; зміст духовно-морального виховання; актуальні способи реалізації виховних цілей; особливості рефлексії.

Тема 27. Вихователь ГПД. Підвищення кваліфікації

Ключові питання теми: - Цікава ГПД - Огляд корисних інструментів для розвитку компетентностей під час ГПД

Тема 28. Освітнє середовище НУШ: зв'язок між початковою та середньою ланкою освіти.

Ключові питання теми: Ознайомити із можливостями облаштування освітнього простору згідно рекомендацій МОН та аспектам КОНЦЕПЦІЇ НУШ. Зорієнтувати вчителів на те, що облаштовуючи кабінет/приміщення для навчання 5-класників, необхідно враховувати вікові особливості учнів, напрям, що вивчається та дотримуватись правил дружнього учнівського середовища.

Тема 29. Сервіси для онлайн мандрівок та дослідження світу

Ключові питання теми: в отриманні практичних знань та умінь, чіткого зрозумілого алгоритму роботи з сучасними онлайн інструментами для онлайн мандрівок та підзнання світу

Тема 30. 'Від тексту до букви' - надихаюча початкова школа без стресу. НУШ.

Ключові питання теми: Читання 'від тексту до букви' - що це таке? Основні складові методу Чому варто навчати дітей грамоти саме так?

Тема 31. Формування креативної особистості учнів початкової школи. 'М'які' навички та активні методи навчання

Ключові питання теми: Роль учителя нової української школи. Умови навчання та виховання, їх вплив на якість освіти і формування креативної особистості учня. З'ясувати, як впливає індивідуальний підхід на виховання на формування успішної особистості. Яким має бути вчитель, якими загальними та професійними компетентностями він має володіти, а також які етапи формування цих компетентностей.

Тема 32. Трансформуємо освіту через творчість: як зробити уроки цікавими за допомогою лайфхаків.

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 33. Розкриття потенціалу розуму: методи ефективного запам'ятовування.

Ключові питання теми: Під час тренінгу педагоги матимуть змогу ознайомитися з процесами пам'яті та навчитися методам ефективного запам'ятовування

Тема 34. Покращення досвіду навчання: організація якісного освітнього процесу за допомогою Google.

Ключові питання теми: Під час пандемії та війни сучасна освіта зіткнулась із проблемою організації дистанційного та змішаного навчання, організацією синхронного та асинхронного дистанційного навчання, проблемою освітян були вибір платформи та недостатня обізнаність з їх використання. Про переваги та плюси платформ для дистанційного навчання

Тема 35. Статеве виховання. Інформаційно-просвітницька робота для педагогічних працівників початкової школи.

Ключові питання теми: Основні поняття, зміст, мета завдання статевого виховання та сексуальної освіти.

Тема 36. Інтелектуальний й особистісний розвиток учнів початкової школи через медіаігри. Розвиток комунікативних та творчих здібностей дітей.

Ключові питання теми: Інформаційне суспільство, атрибутом якого є інформаційно-комунікативні технології, відкриває значні можливості доступу до знань. Однак в цих умовах присутні численні ризики, пов'язані з кібербезпекою, фейками і маніпуляціями, відсутністю навичок відбору та аналізу інформації, а також нетикету і медіагігієни. Особливо це актуально для молодого покоління, зокрема, для школярів. Саме тому проблема впровадження технік медіапедагогіки в дошкільну та початкову освіту є вкрай актуальною.

Тема 37. Безпечне освітнє середовище. Охорона праці в навчальному закладі

Ключові питання теми: Акцент на окремих розділах в законодавстві з

охорони праці, ведення шкільної документації, алгоритм дії в надзвичайних ситуаціях

Тема 38. Фінансова грамотність, як один з викликів сьогодення.

Ключові питання теми: Що таке «фінансова грамотність» та навіщо ній вчитися? Особливості впровадження в навчальний процес, інструменти для учня та вчителя.

Тема 39. Зміцнення ментального здоров'я вчителя початкових класів. Психологічна самопомога.

Ключові питання теми: Ознайомлення зі складовими ментального здоров'я, причинами його порушення та наслідками в житті людини; самооцінка стану емоційного вигорання педагогів за основними симптомами його прояву; знайомство учасників тренінгу з інструментами і техніками першої психологічної самопомоги та зміцнення ментального здоров'я.

Тема 40. Тематичне навчання у початковій школі - діяльнісний підхід у НУШ

Ключові питання теми: Що таке тематичне навчання? Як воно працює в НУШ?

Тема 41. Тематичне навчання у НУШ: як перетворити уроки на цікаві життєві проєкти.

Ключові питання теми: Що таке тематичне навчання? Як воно працює в НУШ?

Тема 42. Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів

Ключові питання теми: Розвиток активної, успішної, гармонійно розвиненої, самодостатньої особистості, яка здатна до ефективної комунікації з оточуючими, стає можливим завдяки високому рівню розвитку її емоційного інтелекту. Враховуючи, що молодший шкільний вік найсприятливіший для здійснення цього процесу, вчитель початкової школи повинен знати та вміти реалізовувати різні форми та напрями розвитку емоційного інтелекту учнів.

Тема 43. Уроки серця: формування емоційної грамотності через гру, спілкування і співпереживання

Ключові питання теми: Розвиток активної, успішної, гармонійно розвиненої, самодостатньої особистості, яка здатна до ефективної комунікації з оточуючими, стає можливим завдяки високому рівню розвитку її емоційного інтелекту. Враховуючи, що молодший шкільний вік найсприятливіший для здійснення цього процесу, вчитель початкової школи повинен знати та вміти реалізовувати різні форми та напрями розвитку емоційного інтелекту учнів.

Тема 44. Статеворольове виховання учнів початкової школи

Ключові питання теми: У сучасній освітній практиці особливої уваги набуває організація виховного процесу, який враховує індивідуальні особливості кожної дитини, її потреби та потенціал, зокрема як представника певної статі. У цьому контексті значення набуває статорольове виховання, що є важливою складовою загальної системи морального формування особистості. Його метою є не лише засвоєння дитиною уявлень про соціально прийнятні моделі поведінки відповідно до статевої належності, а й забезпечення умов для успішної соціалізації, розвитку адекватної самооцінки, формування гендерної ідентичності та морально-етичних орієнтирів.

Тема 45. Роль учителя у формуванні гендерної ідентичності дитини: м'яко, коректно, професійно.

Ключові питання теми: У сучасній освітній практиці особливої уваги набуває організація виховного процесу, який враховує індивідуальні особливості кожної дитини, її потреби та потенціал, зокрема як представника певної статі. У цьому контексті значення набуває статево-рольове виховання, що є важливою складовою загальної системи морального формування особистості. Його метою є не лише засвоєння дитиною уявлень про соціально прийнятні моделі поведінки відповідно до статевої належності, а й забезпечення умов для успішної соціалізації, розвитку адекватної самооцінки, формування гендерної ідентичності та морально-етичних орієнтирів.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Аносов І. П., Елькін М. В., Головова М. М., Коробченко А. А. Основи науково-педагогічних досліджень : навч. посіб. Мелітополь : Видавн. будинок ММД, 2015. 218 с. URL: <https://cutt.ly/OboAZly>.
2. Большакова І. Критичне мислення. Початкова школа. Київ : Вид. дім «Перше вересня», 2016. 144 с. (Бібліотека «Шкільного світу»)
3. Бріер Д., Скотт К. Основи травмофокусованої психотерапії. Львів : Свічадо, 2015. 448 с.
4. Величко Л.П. Інтегративні завдання на основі синхроністичної таблиці / Біологія і хімія в рідній шк. 2017. №5. С. 29-32.
5. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти / А.Уварова. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12.2019.pdf>
6. Вознюк О. В., Дубасенюк О. В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід: [монографія]. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 684 с.
7. Даниленко Л.І. Інтеграція знань у профільному навчанні біології (10-11 класи): навч.-метод. посібник / Л.І. Даниленко. Черкаси: ЧОІПОПП, 2014. 72 с.
8. Даниленко Л.І. Пізнавальні завдання до розділу «Людина»: навч. методичний посібник / Л.І. Даниленко. Черкаси: Редакційно-видавничий відділ Черкаського ОІПОПП, 2013. 68 с.

9. Данило Косенко. Як створити шкільний простір, що мотивуватиме учнів навчатися. URL: <https://bit.ly/3kM3eY4>
10. Денисенко О. Накази з кадрових питань : оформляємо без помилок І Олександр Денисенко // Практика управління закладом освіти. -2022. - № 1. - URL: <https://rn.edirshkoly.mcfr.ua/945958?forccDeviceTypec^1>
11. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://bit.ly/3ifCKgF>
12. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
13. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
14. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» : Постанова КМУ від 04.04.2018 № 237 (зі змінами від 05.07.2024 №796). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2018-%D0%BF#Text>
15. Деякі питання організації та проведення супервізії : наказ МОН від 18.10.2019 №1313. URL: <https://bit.ly/3Vm9jeg>
16. Доброго ранку! Ми раді, що ви тут! Посібник для педагогів про проведення ранкових зустрічей. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2016. 52 с.
17. Дуткевич Т.В. Техніка управлінської діяльності в закладі освіти. Київ: КНТ, 2020. 194 с.
18. Європейське мовне портфоліо (методичний посібник). URL: <http://surl.li/eakzd>
19. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
20. Закони екології Коммонера. URL: https://pidru4niki.com/1960120837942/ekologiya/zakoni_ekologiyi_kommonera
21. Іванік О. Рівний рівному ; посібник для менторів І Іванік О., Каравай А., Гейнек- Дагаргулія М., Лащук Ю., Кнюпа Ю. - Київ, 2018. - 57 с. - URL : <https://insha-osvita.org/article/posibnYk-dlia-mentoriv-rivnvi-rivnomu/>
22. Інструменти для оцінювання рівня безпеки, комфорту та здоров'я школи і планування змін. URL: <https://bit.ly/3kLtGkM>
23. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Метод. посіб. / Авт. укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002. 136 с.
24. Керівництво з проведення інтерв'язій та супервізій / автор-упорядник Т. Артеменко. Черкаси, КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2021. 42 с. URL: <https://cutt.ly/dEUkz1u>
25. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації. Київ : Унів. вид-во Пульсари, 2017. 216 с.
26. Компетентнісний підхід: ідеї для реалізації на уроках. URL: <https://bit.ly/3iujpsL>
27. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації І О. І. Бондарчук, О. О. Нежинська : спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. - Київ, 2017. - 36 с. - URL : <https://core.ac.uk/download/pdt7154283886.pdf>
28. Ломакович С.В., Панченков О.А., Терещенко В.М. Участь у проєкті PISA як потенційна можливість побачити вітчизняну освіту без «прикрас». Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2015. № 11-12. С. 19-23. URL: <http://surl.li/edkle>
29. Лоулер Е. та ін. Мотиваційний менеджмент: теоретичний аспект. Київ, 2017. 160 с.
30. Лукіна Т. Види моніторингових досліджень / Т. Лукіна ; за заг. ред. О. І. Локшиної // Моніторинг якості освіти : світові досягнення та українські перспективи. - К. : К.І.С. - 2004.-128 с.

31. Мариновська О. Інтегральна технологія навчання: від теорії до практики. Початкова освіта. 2011. № 32 (608). С. 3-5.
32. Матвієнко О. Інформаційний менеджмент: аналіз предметної галузі. Вісник Книжкової палати. 2004. № 8. С. 13-17.
33. Менеджмент освітньої організації. Харків : ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
34. Навчання, досвід, наставництво. Інформаційний бюлетень За медичні права. Квітень 2011. № 4. С. 2-3. URL: <http://lviv.medprof.org.ua/uploads/media/2-3.pdf>
35. Наказ МОНУ № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії» від 18 жовтня 2019 р. 2020 р., № 69, Т. 1. С.73.
36. Нова українська школа : розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання : навчально-методичний посібник / І. Старагіна, В.Терещенко, А.Панченко. Харків : Соняшник, 2020. 176 с.
37. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
38. Онопрієнко О.В. Інструментарій оцінювання результатів компетентісно орієнтованого навчання молодших школярів : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.
39. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. Київ: Кондор, 2008. 356 с.
40. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування у школі – міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EWW2eV>
41. Пітерсон Д. 12 правил життя. Як перемогти хаос/ пер. з англ. Дмитро Кожедуб. 3-тє вид. Київ: Наш формат, 2021. 384 с.
42. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
43. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : наказ МОН України від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 23.06.2022 №586). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
44. Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
45. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації новопризначених керівників закладів загальної середньої освіти : наказ МОН від 16.09.2022 № 817. URL: <https://bit.ly/3jkPBkS>
46. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 15, ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>
47. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000. №1841-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст. 393. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
48. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 05.12.2015 № 389-VIII-XII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
49. Проектування індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку педагога : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 13 червня 2019 р.) / Упор. Л. А. Литвиненко. - К., 2019.- 189 с.
50. Рай М. Компас цінностей. Уроки 101 країни про цілі, лідерство і життя. Yakaboo Publishing, 2021. 368 с.
51. Редько В. Г. Організація компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі. URL: <http://surl.li/eaqrB>
52. Розвиваємо громадянські компетентності з 1 класу / під заг. ред. Н.Бібік, М.Араджионі. Київ : ФОП «Парашин К.С.», 2018. 880 с.
53. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Педагогіка

лідерства: монографія. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 450 с.

54. Савченко О.Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.
55. Самопізнання і самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Е. А. Піньковської, Т. В. Черкашиної. Укладач А. В. Аносова. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2018. 152 с.
56. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
57. Спрощене оподаткування - загальноприйнята світова практика. URL: <http://www.academia.org.ua/?p=282>.
58. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с. URL: <https://bit.ly/3uQrcxT>
59. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. Кухаренко та ін. ; за ред. В. Кухаренка. Харків : Міськдрук, 2016. 284 с.
60. Тимошко Г. М. Особливості розвитку організаційної культури керівника в системі управління загальноосвітнім навчальним закладом. Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / ред. кол.: О. Л. Ануфрієва та ін. Київ, 2005. Вип. 3 (16). 2011. 588 с.
61. Типова освітня програма для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р.Б.Шияна : наказ МОН України від 12.08.2022 № 743) URL: <https://cutt.ly/p018NA1>
62. ТОВТО : Абетка неформальної освіти, фасилітації і тренерства // За заг. ред. Наталії Трамбовецької. -Київ, 2017. -53 с.
63. Удовицька Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. 407-416.
64. Управлінська діяльність керівника навчального закладу : [навч. посібн.]. Вінниця, 2018. 196 с.
65. Управлінське лідерство : виклики сьогодення : колективна монографія ; за заг. ред. В. В. Толкованова. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. 600 с.
66. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. / О.І. Пометун. Київ, 2020. 104 с.
67. Фінанси : збірник тестових завдань. І. І. Біломістна. Харків : ХІБС УБС НБУ, 2010. 64 с.
68. Хіміч О. П. Розвиток творчих здібностей особистості. Педагогічна майстерня. 2015. № 2. С. 43-47.
69. Черкашина Т. В. Сучасні педагогічні практики: педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник : для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2019. 162 с.
70. Шамрай С.М. Біологічні експерименти в школі / С.М. Шамрай, К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2003. 96 с.
71. Capt V. L'enseignement du français et le défi du numérique. URL: <http://surl.li/earop>
72. Increasing motivation through students setting goal. URL: <http://surl.li/eakxv>
73. Pynoos Robert S. & Nader Kathi (1988). Psychological first aid and treatment approach to children exposed to community violence: Research implications. Journal of Traumatic Stress, volume 1, pages 445-473.

Додаткова література:

1. Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів

освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу. URL: <https://bit.ly/3YnKDDS>

2. Барна І.В. Біологія. Методика розв'язування задач: Навчальний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 216 с.
3. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. №8-9.
4. Бондарчук Л. І. Методику підказує текст/навчальний посібник. Тернопіль: Мальва. ОСО, 2001. 160 с.
5. Бондарчук О.І., Нежинська О.О. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації: спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. Київ, 2017. 36 с.
6. Борисенко В. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підхід. 2017. URL: <https://bit.ly/3hxpBSJ>
7. Волощенко О., Козак О. Інтеграція медіаграмотності у навчальний предмет «Я досліджую світ» : навчально-методичний посібник. Київ : Академія вільної преси, Центр вільної преси, 2020. 36 с.
8. Даниленко Л.І. Інноваційні технології у профільному навчанні старшокласників: навч.- метод. посібник. Черкаси: Редакційно-видавничий відділ Черкаського ОПОПП, 2015. 92 с.
9. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fju05x>. Дата перегляду: 30.11.2022.
10. Кочкурова О. В. Динаміка професійної ідентичності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12. Вип. 25 (49). Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. С. 200-205.
11. Кудін В.С. Партнерська взаємодія - основа освітнього процесу НУШ. Навчально-методичний посібник. Черкаси. 2022. 128 с.
12. Любчак Н. М. Проєктні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Київ, 2014. Вип. 122. С. 144-150.
13. Нова українська школа : організація медіаосвіти в початковій школі : навчально-методичний посібник / І.Старагіна, О. Волошенко, О.Мокрогуз, О.Ганик. Київ : ПРОПАПІР, 2021. 160 с.
14. Новак В. О. Організаційна поведінка: підручник / В. О. Новак, Т.Л.Мостенська, О. В.Ільєнко. Київ: Кондор, 2013. 498 с.
15. Освітнє лідерство : від теорії до практики : монографія / За наук. рсд. В. Р. Міляєвої ; Київський університет імені Бориса Грінченка [Електронне видання]. - Київ ; Кривий Ріг : вид. Р. А. Козлова, 2021. -296 с.
16. Повстин О. В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. URL: http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf
17. Повстин О. В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. URL: http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf.
18. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
19. Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
20. Северинова А.М. Здійснення переходу до компетентнісної моделі навчання та впровадження нових методичних підходів у вивчення фізики. Педагогічний вісник. 2018. №3 (93). С.38-40
21. Северинова А.М. Формування фізичних компетентностей учнів в умовах оновлення програм. Педагогічний вісник. 2017. №3 (89). С.38-42

22. Шевчук А.С. Інтегрована відповідальність, або Зони впливу різних фахівців на музичне виховання дітей. Музичний керівник. 2020. № 4. С. 4-10.
23. Ehsan Taebi. Reflection in a Spontaneous World. URL: <http://surl.li/eakxc>